

AZ ÉLŐ KATEDRÁLIS

EMLÉKEZÉSEK A HÁZ FOLYOSÓ-
JÁN APPONYI ALBERT GRÓFRÓL

Amikor Apponyi Albert gróf megdöbentő halálhíre Budapestre érkezett, a Ház folyosóján nem igen tolakodott előtérbe más téma: a genfi nagy halottról folyt a szó.

— Apponyi gyönyörűen halt meg — mondta az egyik képviselő — Genfben, ott, ahol annyit küzdött, annyit harcolt Magyarország érdekeiért... És most is azért volt kiűnn, hogy hazájáért küzdjön, mint a katonát, harc közben érte utól a halál. És milyen szomorú nevezetessége Genf a magyar történelemnek! Egy genfi hotel, a Beau Rivage előtt ölték meg Erzsébet királynét, egy genfi hotelban húnyta le örökre a szemét Apponyi...

*

Egy másik képviselő ezt mondta el Apponyi magánéletéről:

— Apponyi egyike volt a legszerényebb embereknek. Étkezésben, ruházkozásban egyformán dokumentálta ezt a szerénységet. Soha nem csapott lukullusi lakomákat, egyszerű, magyaros ételek voltak a kedvencei. Ha utazott, megelégedett a második osztállyal, a városban csaknem mindig gyalog járt, s ha képviselőtársai meginvitálták az autójukba, a meghívást mindig csak a legintimébb politikai barátaitól fogadta el.

Ám ilyenkor is mosolyogva tiltakozott: „Nem fáradok el olyan könnyen, hiszen fiatal ember vagyok még...”

*

Apponyi Albert gróf a kalksburgi jezsuitáknál végezte középiskolai tanulmányait, itt töltötte fiatal éveit és a kalksburgi jezsuiták templomában szokta meg, hogy minden reggel szentmisét hallgasson. Ezt a nemes szokást azután magával vitte az életbe s akár Pesten, akár vidéken, akár külföldön tartózkodott, minden reggel első útja a templomba vezetett, ahol kezét összekulcsolva, bensőséges hittejjel és átszellemült arccal imádkozott.

Még abban az időben is, amikor kultuszminiszter volt, ott volt minden reggel az egyik pesti templomban. Reggel hat órákor szünet, hatalmas alakja megjelent és nagyon sokáig a kora reggeli órákban szinte egyedüli látogatója volt a templomnak.

Egyidő mulva azonban kezdtek nagyon elszaporodni a reggeli ájtatoskodók. Híre ment, hogy Apponyi minden reggel ebbe a templomba jár s ekkor azok, akik a kultuszminiszternél valamit el akartak érni, ugyanazt a templomot kezdték látogatni, hogy vallásosságukkal kérkedve férközzenek közel Apponyi szívéhez.

Apponyi azonban, akit a legtisztább és a legbuzgóbb vallásosság hatott át, megérezte, hogy az elszaporodott reggeli ájtatoskodók csak azért jönnek ebbe a templomba, hogy a jelenlétükkel tüntessenek s

Elsüllyed a fáraók piramisa az emberi tudás hatalmas épülete mellett s ezt az épületet játszva megismerheti Tolnai Világlexikonából.

az egyik reggeltől kezdve elmaradt a megszokott templomból és Pest másik végén egy másik templomba kezdett járni.

*

Rengeteg műveltség zsúfolódott össze Apponyi Albert grófban. Különösen a történelmet, filozófiát és az államtudományokat kedvelte, a technikától állott a legtávolabb, szívügye pedig — a zene volt. Gyakori vendége volt az Opera előadásainak és markáns alakja megjelent csaknem minden nevezetesebb hangversenyen.

Tökéletes nyelvtudása egész Európában bámulatot keltett. Angolul, olaszul, franciául, németül egyforma tökéletességgel beszélt. Mint kedves esetet említették a folyosón, hogy évtizedekkel ezelőtt, amikor még nem volt az a világszerte ismert nagy politikus, külföldön egy nemzetközi konferencián mondott angolnyelvű beszéde után nagy vita indult meg a jelenlévő külföldi újságírók között a személye körül.

— Érdekes — mondta egy angol újságíró, — nem ismerem ezt a politikust, pedig a beszéde után kétségtelen, hogy angol...

— Én franciául hallottam beszélni — szólt közbe egy francia újságíró — s úgy beszélt, ahogy csak született francia tud beszélni...

— Azt hiszem, német — jegyezte meg egy harmadik, — mert én ragyogó német beszédet hallottam...

— Én pedig azt mondom — szólt a vi-

Apponyi Albert gróf családi körben, 1900-ban, eberharti birtokán. (Erdélyi udvari fényképész gyűjteményéből.)

Apponyi Albert gróf Bottlik István báróval, báró Szerényi Józseffel, Okolicsányi Lászlóval és Benyovszky Móriéccal 1916-ban a koronázási menetben. (Erdélyi udvari fényképész gyűjteményéből.)

tába egy negyedik ujságíró, — hogy nem angol, nem francia és nem német. hanem olasz, mert hallottam, ahogy a folyosón egy olasz politikussal a legtisztább olasz nyelven beszélt...

*

Apponyi külseje annyira jellegzetes volt, hogy aki egyszer látta szikár alakját, soha nem felejtette el. Nehéz volt tehát inkognitóban maradnia, pedig nagyon szeretett ismeretlenül elvegyülni az emberek között, hogy ne tudják kicsoda, ne feszélyezzék az emberek magukat vele szemben. Rendszerint a nyaralását használta fel arra, hogy eltűnjön megszokott környezetéből s olyan helyre menjen, ahol nem ismerik. Eldugott kis tiroli falukba járt nagyon szívesen, feleségével együtt itt töltötte a nyári heteket, nagy sétákat tett, kisebb-nagyobb túristakirándulásokat s a kis tiroli faluk lakói illő tisztelettel néztek a szikár idegenre.

*

Bottlik István báró mondta el a következő apróságot:

Az egyik politikai vacsorán felköszöntötték Apponyit s a szónok beszéde végén azt kívánta:

„Adja Isten, hogy Apponyi Albert gróf száz évig éljen!”

Apponyi mosolyogva fordult a szónokhoz:

„Miért akar a Gondviselésnek határt szabni?”

*

Ujságírók, akik Apponyihoz jártak, tudják, hogy milyen pontos volt az intervjú adásában. Rendszerint reggel félkilencre kérte magához az interjúvóló ujságírót a Verbőczy ucca 17. szám alatt levő palotájába. S az ujságírónak sohasem kellett várakoznia, Apponyi ilyenkor már órák óta fenn volt, sőt félkilenc előtt tíz perccel kiállította a kapu elé a komornyikját, hogyha jön az ujságíró, mingyárt bevezesse a palota hátsó traktusában levő, kertrenyíló udvari dolgozószobájába, amely a legkedvesebb tartózkodási helye volt.

A verbőczy uccai dolgozószoba ablakából, túl a Dunán, éppen a parlamentre lehetett látni ...

*

Vannak politikusok, akik belebetegszenek, ha a beszédjükbe, nyilatkozatukba egy sajtóhiba, vagy elírás csúszik, ami pedig a szerkesztőségi munka hevében néha elő szokott fordulni. Ezek a politikusok tanulhatnak az alábbi kis esetből:

Apponyi egyszer nyilatkozatot adott egy ujságírónak, a nyilatkozatból azonban valahogyan kimaradt egy *nem* szócska s ezzel a nyilatkozat értelme pont az ellenkezője lett annak, amit Apponyi mondott.

Másnap az ujságíró izgatottan szólította meg Apponyi grófot a Ház folyosóján:

„Kegyelmes uram, sajnálatos tévedés csúszott a nyilatkozatba, de majd helyreigazítjuk.”

Apponyi vidám mosollyal tért napirendre a dolog felett:

„Soh'se legyen kétségbeesett, kedves barátom. Akik szakemberek, tudják, hogy én nem mondhattam úgy, ahogy megjelent s így előttük nyilvánvaló a tévedés; a nem szakemberek pedig elsiklanak felette és nem dől össze a világ!”

*

A millenium esztendejében történt, hogy Apponyi Albert gróf, aki sokat és szívesen sétált a városban, az egyik uccasarkon összeütközött egy hirtelen beforduló emberrel. A két ember pillanatra egymásra nézett s ebben a tekintetben a csodálkozás tükröződött vissza.

Mínta két ikertestvér került volna szembe egymással.

Az idegen megdöbbenően hasonlított Apponyira, éppen olyan magas, éppen olyan szálás volt és — éppen olyan hosszú barna szakállt viselt. Apponyi elmosolyodott, a kezét nyújtotta és megkérdezte:

„Kivel van szerencsém találkozni?”

„Iván András dévaványai tanító vagyok!”

„Isten éltesse, kedves barátom! Sohase hittem volna, hogy még egy példányban forgok a világban!”

*

Egy francia ujságíró, amikor beszélgetést folytatott a nagy magyar politikussal — az élő katedrálisnak nevezte el.

A gyönyörű katedrális összeomlott ...

Pánczél Lajos

Az mondja ki az utolsó szót, aki minden kérdésben otthon van s ezt a tudást Tolnai Világlexikona útján szerzi meg.